

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu anu 5 fl.-er., pe $\frac{1}{2}$ anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Corespondentiele sè se adreseze Redactiune
„BISERIC'A si SCÓL'A.”

Ér banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.

La inceputulu anului scolasticu 1890/91.

Avem mare sperantia, ca anulu scolasticu, in arele intràm, va fi unu anu spornicu in educatiune si instructiune in tote scólele nòstre in mesura mai mare decât cum au potut fi anii trecuti.

Doue sunt cu deosebire momentele, cari ne marescu acésta sperantia si anume: 1) in intréga eparchia'sa vedint in timpulu din urma mai multu spiritu de lucru si mai multu interesu facia de scóla, si 2) corpulu invetiatorescu s'a completat in anii din urma binisior prin elevii absolventi ai scólei nòstre preparandiale, si astfelui lips'a de invetiatori va fi mai putien semtita, decât in trecutu.

De unu lucru regretabilu inse nu s'au potut inca emancipá scólele nòstre, si anume: erá, si mai esista si astadi in multe pàrti credintia, dupa noi gresita, ca scólele nòstre in starea lor de astadi si intre imprejuràrile, in cari ne gasim, nu potu se faca cu destul succesu o mai buna si mai succésa educatiune a poporului nostru.

Si adeverulu este, ca ne-aru trebuí scóle elementarie mai multe, ne-ar trebuí scóle medie si scóle superioare, pre cari nu le avem, si pre cari pana acum nu ne-a fost cu potintia a-le ini-intiá.

Cand gandim inse, ca unu poporu se pote desvoltá numai cu factorii positivi, de cari dispune, si cand pre langa acésta consideràm, ca o instructiune elementara bine manuata pote face minuni, precum faptice au facut unele scóle elementarie din apusulu Europei si scólele elementarie din Americ'a: atunci nici pentru unu momentu nu ne mai potem indoi astadi asupra puterii de viétia si desvoltare a scólelor nòstre elementarie.

Caci ce voim noi se ajungem prin scólele nòstre?

Voim neaperat se dàm poporului in mesura necesaria cunoscintiele trebuintiose pentru o viétia si desvoltare mai succésa, si in acelasi timpu voim, se-lu intarim in legea si moralitatea crestinésca a parintilor si strebunilor nostri.

Ambe aceste scopuri le potem ajunge prin scólele nòstre.

Pruncii nostri cercetéza scóla dela 6—12 si respective 15 ani. — Timpu de 6 ani petrecu ne-intreruptu pruncii in scóla, ér timpu de trei ani petrecu aici in Dumineci si in serbatori. Este unu timpu destul de indelungu acest'a, si chiar timpulu, in carele omulu este mai abilu pentru a-si insusi cunoscintiele trebuintiose; ér astadi nu este mai multu nici secretu, nici taina pentru nici unu invetiatoriu modulu si metodulu de a poté predá in elemente cu succesu ori ce cunoscintie elevilor.

Ce ne-a lipsit deci in trecutu, de n'am potut areta mai multu progresu, de cum faptice am aratát?

De buna seama greutàtile si pedecile cele mai mari le-am intêmpinat in unele prejudetie si in neajunsurile, cu cari a luptat, si continua a luptá poporulu nostru.

Suntem unu poporu seracu si necajtiu intregu poporulu romanu din aceste pàrti; dar in necazurile nòstre si intre greutàtile, cu cari luptàm avem si bucuria si chiar bucurii, si anume: desì trecem prin grele viemuri, totusi avem, si potem numerá comune multe, cari sunt in desvoltare, si cari inaintéza si in aceste timpuri grele; si cu cát o comuna devine-

in stare mai buna, cu atât devine si scól'a mai vediuta, mai cercetata si mai puternica.

Mescesiugulu intregu alu scólei culminéza deci intru a lucră in directiunea unic'a nimerita: de a intarí cu fiecare anu poporulu prin aceea, ca-i vom predá in fiecare anu câte o generatiune de prunci mai bine crescuti si mai bine deprinsi in cugetare.

Ómeni de viétila sunt chiamte a cresce scólele nóstre in mesura mai mare, decât pana acum.

Dar se-ne intrebàm cum?

Neaperatu asia, ca vom procede unulu fiesce carele in modulu celu mai conscientiosu intru a pune in aplicare principiele diadactice si metodice ale pedagogiei moderne.

Viéti'a si activitatea istoricului bisericescu Eusebie a lui Pamfilie.

In sîrulu barbatiloru orientali, cari se distinseră că reprezentanti ai scientiei si literaturei patristice in restimpulu ei de inflorire, in biserica grecă, dupa ordinea cronologica ocupa locul prim Eusebie, numit u lui Pamfilie, episcopulu din Cesarea Palestinei. Elu s'a nascutu in Palestina, intre anii 260—270. Cultur'a sa mai inalta a primit-o in scól'a din Cesarea (Palestinei), unde a avut de invetiatoriu pe presbiterulu Pamfilie. Cu acest'a in curênd legă prietenie intima, de unde apoi si conumele seu „a lui Pamfilie“ (adeca: amic). In scurtu timpu devine presbiteru, la an. 307, ér dupa acést'a cadiêndu amiculu seu Pamfilie in inchisore pentru crestimismulu seu, se resolva a petrece si elu impreuna cu dênsulu, si asia in cei doi ani de inchisore, ce i-a implinitu pana la mórtea martirica a lui Pamfilie, carea a urmat la a. 309, scrisera ei in tovarasie o apologie a lui Origen in 5 cărti. La aceste a adaus Eusebie, dupa mórtea lui Pamfilie, inca si o a siese a carte. Mai târdiu venind in periculu de a-si perde viéti'a a fugit u Tir, ér de acolo in Egipet, de unde apoi s'a re'ntorsu acasa la a. 312. Dupa doi ani (la 314) 'l aflam că episcopu alu Cesareei. Cá barbatu eruditu s'a bucurat u de unu renume mare, si a ajunsu in deosebita gratia la imperatulu Constantin celu mare, carele in multe afaceri bisericesci se folosia de sfatulu si ajutoriulu lui. Bunavointi'a imperatésca i-a deschisu lui, pentru studiile sale istorice, toate bibliotecile si archivele imperatiei. Dupa cum marturisesc chiar si contrarii lui Eusebie, elu a folositu acést'a deosebita favore numai si numai pentru cercetarile si studiile sale istorice. Cu ivirea controversei arianie incepu timpuri critice pentru Eusebie, de óre dispuetele vehemente 'l impinsera si pe elu in câtva la o opositiune óre-care fatia de aperatori cei resoluti ai ortodoxiei. Lipsitu de o cultura dogmatica mai profunda, de sí era elu dealtmintrea forte eru-

ditu si avea unu spiritu teologic speculativ, n'a potutu se se decida in cert'a acést'a mare si insemnata, si astfelu a luat u unu punctu de vedere mijlocitoriu. E dreptu, că in invetiaturile sale nici odata nu s'a abatutu dela ortodoxie, cu toate inse aceste nante de sinodulu prim ecumenic, tienutu in Nicea la a. 325, 'l aflam luându in aperare pe ereticulu Arie, in contr'a episcopului acestui'a, Alexandru din Alexandri'a, ér la sinod 'l vedem mijlocind intre cele doué partide, propunêndu si unu simbolu de credintia mijlocitoriu; dar dupa-ce a fost respinsu a subscristu si elu formul'a de credintia propusa de episcopulu Alexandriei Alexandru, si compusa de diaconulu Atanasie. Resultatulu sinodului 'l publica prin o apostola proprie si diecesanilor sei cesareeni. Nici dupa sinodu n'aflam că s'ar fi abatutu dela invetiaturile simbolului nicean, pentru-că nici contrarii sei nu ii fac imputarea, că ar propagá vreo doctrina ariana seu semiariana, cu toate aceste ne spune istoria, că atunci când au ajunsu arienii la putere, si au convocat si tienutu sinode, in care au depusu pe stâlpii ortodoxiei, Eusebie a luat parte la aceste sinode curat ariene si a votat cu densii. Asia a fost de fatia la sinodulu tienut in a. 330, la Antiochi'a, in carele arienii au depus pe episcopulu de acolo, pe Eustatie; dar a refusat de a primi demnitatea de episcopu alu Antiochiei. La a. 335 'l aflam participând la sinodulu din Tir in Fenici'a, in care sinodul a fost depusu Atanasie celu mare. Se pare chiar, că elu se fie presidiat la numitulu sinod. Cand a mers apoi marele Atanasie la Constantinopolea, că se céra sprijinulu si aperarea imperatului, sinodulu din partea sa inca a trimis o deputatiune contrara, in fruntea căreia a statu Eusebie. Cu acést'a ocazie a primitu elu in Constantinopolea insarcinarea de a combate si de a scrie contr'a lui Marcellu, sotiu de lupta a lui Atanasie, si episcopu in Ancira (Asi'a mica), carele n'a fostu liberu de invetiaturi sabeliane (sabelianismu), si carele in acelasi anu cu Atanasie celu mare, a fost depusu si escomunicat u unu sinodu tienutu in Constantinopolea. Tot cu acestu prilegiu a luat parte si la serbarea iubileului de 30 de ani a imperatului Constantin celu mare, tienându si o cuvântare de lauda la adres'a serbatoritului imperat. Dupa mórtea lui Constantin celu mare (337) Eusebie n'a dus-o mult, căci in decomunu se crede că elu a murit u intre anii 338—340.

Atitudinea sa cea nehotarita in lupt'a ortodoxiei cu arinismul, precum si socotinti'a sa nefavoritóre intrebuintiarei icónelor religiose in biserica, — cea dintâi numai decât, ér acést'a din urma mai târdiu pe timpul când s'a escat lupt'a pentru cultului icónelor (iconomachi'a) — au efectuitu, că pe lângă toate meritele ce le-a avut el că barbat erudit, cu mult zel si interes pentru biserica si religiunea creștina, si că scriotor bisericesc cu multa demnitate morală, se nu figureze intre parintii bisericesci, ci

numai intre scriitorii de r nd, si acést'a, pentru că trecea de un om compromis si patat in privint a dreptei credintie. — Scierile lui Eusebie, cu t te că multe din ele s'au perdu, cuprind siese tonuri din editiunea lui Migne, si sunt parte istorice, parte *epologetice*, parte *esegetice-dogmatice*, parte *epistole*.

In privint a insemnat tii loculu primu l' ocupa opurile sale istorice. Istori a sa bisericésca (*Ἐκκλησιαστικ  ἱστορία*) dela nascerea M ntuitoriului Chr. si pana la a. 324, in 10 carti e acea scrierea a sa, prin carea si-a castigatu numele de parinte alu istoriei bisericesci. Pe l ng  t te scăderile de cari sufere acestu opu, necontestabilu are elu si unu pretiu si meritu ne-spusu de mare. — Paralelu cu scrierea acést'a merge *cronică* sa in 2 carti, cunoscuta indecomunu sub numele de „*Cronică lui Eusebie*“, dar titlulu originalu si adeveratu e *Παντοδαπ  ἱστορία*, adeca istoria universala. Originalulu acestui opu s'a perdu si ni s'au pastratu numai putiene fragmente. Partea prima a acestei scrieri er  o scurta istoria universala dela Adam si pana la anulu 325, d. Chr.  r partea a două nisce tabele cronologice si sincronistice pentru acelasi timpu. Multu s'a folositu elu la compunerea acestui opu de „*cronoagrafia*“ lui Iuliu S. Africanulu, (Vedi nr. 15 alu f iei n. din a. c.) carea de asemenea s'au perdu. Tot ce ni s'a pastratu din opulu acesta e o prelucrare latina a p rtii a doué facuta de Ieronim, cu multe modificari si adausuri. Elu a continuatu aceste tabele pana la a. 378. La anulu 1792, adeca la finea secl. trecutu, s'a aflatu at t partea prima cât si a două a cronicĭ acestei in traducere armen sca. Patrologulu Aucheru a tradus-o acést'a in latinesce si astfel a edat-o la inceputulu secl. nostru, la a. 1818. S'a mai descoperit si un estras in limbă siriana a cronicĭ lui Eusebie, care inca s'a tradus in latinesce. Deci prelucrarea lui Ieronim, traducerea armen sca, estrasul sirian din prelungita cu traducerile latine inlocuesc orginalul, fara c  se fim in se siguri in tóte locurile, că ce si cum a stat in testul orginal a lui Eusebie.

(Va urmărĭ)

Dr. Tr. Puticiu.

Reuniunea districtuala din Arad.

Pe la orele 9 a. m. ale dilei 13/25 Augustu sală Seminariului nostru diecesan era indesata de numerulu celu mare alu invetiatorilor (preste trei sute) coadunati. Numai dec t dupa aceea intre strigate de „se traiesca“, intră in sala esmisulu comisariu consistorialu dlu protopopu alu Aradului, Moise Bocsian, carele printr'o vorbire acomodata laud nd zelulu si interesarea invetiatorilor fatia de scopulu acestei maretie intruniri, dechiara adunarea generala constitutiva de deschisa.

Dupa deschidere invetiatoriulu din Radn a Demetrie Roman respundi  Rev. Domnu comisariu in numele tuturor invetiatorilor l' r oga se binevoiesca a aduce la inalt a cunoscintia a Ilustritatiei Sale devotamentulu si ascultarea fiasca a tuturor invetiatorilor presenti, multiemind at t Ilustratati Sale Dlui episcopu diecesan, cât si Veneratului Consistoriu pentru parientesca ingrigire, in urmarea careia tinde prin multele sale intocmiri bune a ridica corpulu nostru invetatorescu la nivoul altoru corporatiuni de asemenea natura. In fine r oga pe cei presenti, că inainte de a trece la actul constituirei se prejudece bine, se departeze dela sine ori ce interesu personalu si devotandu-se unulu fiesce care causei maretie la care nisuim, in unanimitate, fara vre-o contradicere se putem seversi actulu constituirei, spre binele si laudă nostra si respective a reuniunei.

Presiedintele provoca onorată adunare că pentru conducerea actului de constituire, conform regulamentului Consistorialu se al ga doi barbati de incredere si unu notariu. — Se aleg de barbati de incredere Domnii invetatori: Petru Popoviciu din Arad si Florian Popoviciu din Bichisiu  r de notariu invetatoriulu Iosif Moldovan din Arad.

Trec ndu-se la actulu constituirei se propune esmiterea unei comisiuni pentru combinarea unei liste de membrii in birou. In comisiune se esmitu Domnii invetatori: Petru Popoviciu, Ioan Dobos, Demetru Romanu, Nicolae Avramu, Alexiu Dobos, Nicolau Stef, Florian Popoviciu, Ioan Ilic a, Georgiu Boc, Iosif Moldovan, Vasiliu Olariu si Ioan Roman.

Siedint a apoi pe timpu nedeterminat se ridica,  r comisiunea amintita se retrage spre a-si implini misiunea.

Dupa redeschiderea siedintiei comisiunea esmisa prin reportoriulu Iosif Moldovan cetesc listă biroului aleg nd,  r adunarea generala primesce si alege in unanimitate de presiedinte pe M. On. D. profesor preparandialu Teodor Ceontea, de vice presiedinte Demetru Roman inv. in Radna, de notari: Nicolau Stef si Iosif Moldovan, cassariu: Petru Popoviciu, controlor Ioan Vancu, si de bibliotecariu Mihail Olteanu.

Dupa terminarea actului de constituire Rev. Domn. comisariu Consistorialu Moise Bocsian multiemind onoratei adunari pentru interesulu si tactulu parlamentar desvoltat, terminandu-si afacerea, intre urări de se traiésca se retrage; —  r alesulu presiedinte Teodoru Ceontea multiemindu in numele seu si ai alesilor functionari pentru increderea pusa in persoanele lor modeste, descrie calea cea spinoasa ce conduce la limanul fericirei pe ori ce reuniune, cere sprijinulu onoratilor domni membri, si-i provoca la curagiu si interes, — ocupandusi apoi scaunulu presidialu dechiara adunarea constituita de deschisa, trec ndu-se astfelui la desbaterea agendelor pusa la ordinea dilei, precum: la facerea regu-

Iamintelor interne, la designarea tacsei anuale, compunerea reportului pentru procsima adunare generala, designarea locului timpului, pentru acea adunarea scl.

De insemnat e că : adunarea generala procsima se va tiené in Arad in joi'a dupa sftele Pasci, cu unu program fórtă interesant, pre care la timpulu seu 'l voi publicá.

Terminându-se astfelu siedint'a constitutiva a reuniunei invetiatorilor din dieces'a Aradului, districtul dincóci de Muresiu, membrii s'a imprasciatu in buna sperantia ca lucrul seversitu li va servi spre fala si spre inaintare repede la scopulu prefipt !

*Iosif Moldovanu,
invetiatorin.*

Program'a

scólei superióre de fetitie a reuniunei femeilor romane din Arad si provincia.

I.

1. Reuniunea femeilor romane din Arad si provincia cu 1 Octom. 1890 st. n. deschide in Arad o scóla superióra de fete gr. or. romana de siese (6) classe cu limba de propunere limb'a romana, care este imbinata cu internat si in care se vor propune obiectele de invetiament prescrise in legea de instructiune cu adausulu, ca prelanga acele obiecte se va mai propune : limb'a germana, limb'a francesa, piano si lucru de mana, in estensiunea recerintielor pretinse de trebuințele vietiei nostre sociale.

2. Instructiunea in cele 4 clase inferioare se va predá dupa planul de invetiament edat de Consistoriulu eparchialu din Arad, ér in cele 2 clase din urma dupa planulu prescris de lege.

3. Corpulu didactic alu acestei scóle se va compune : din un'a invetiatória, ca directora, un'a a doua invetiatória ordinaria si din mai multi membri angajati ai corpului didactic dela institutulu pedagogico-teologic.

4. Instructiunea in limb'a francesa si piano se va provedé prin institutori speciali.

II.

5. In acést'a scóla se vor primí eleve, cari au ajunsu etatea de 8 ani si au absolvatu celu pucinu doué cursuri ale scólei elementare poporale ; — elevele, cari se vor presentá — vor depune unu esamenu de primire si se vor impartí in classe dupa resultatulu obtientu.

6. Elevele acestei scóle pot fi interne si externe.

7. Internatulu se va elocá in localitatea scólei, si sub supraveghierea comitetului reuniunei si a consistoriului eparchialu gr. or. roman din Arad.

8. Elevele interne vor avea intrég'a provedere in institut.

9. Modulu de viétia in institutu se va regulá conform recerintielor higienice prin unu regulament de casa.

III.

10. Elevele din internat uau solvá pentru didactru, instructiune din studiile ordinarie, precum si pentru intrég'a provedere si ingrijire din internat uau taxa anuala de 200 fioreni, care este a se solvá in 4 rate egale, si adeca : la 1 Octomvre 50 fl., la 1 Ianuarie 50 fl., la 1 Martie 50 fl., si la 1 Maiu asemenea 50 fl., — elevele estranee au a solvá unu didactru lunariu de 2 florini solvindi in fiecare luna anticipative.*)

11. Acele eleve, cari vor luá instructiune din limb'a francesa si piano, afara de taxele si didactru de mai sus au a solvá pentru fiecare studiu din aceste cátă 2 florini la luna.

IV.

12. Elevele, cari se vor insinuá la acestu institutu, vor avea a fi provediute cu töte cartile de lipsa, cu requisite de scrisu si desemnu, precum si cu requisitele de cusutu si lucru de mana ; — ér celea din internat uau se fie provediute cu :

- a) unu tiolu pe salte (matratu)
- b) o cuverta de pat (covoru)
- c) 2 perini
- d) 4 fetie de perini
- e) unu tiolu séu ploponu de acoperitu
- f) 4 lepedée
- g) 6 stergarie
- h) 6 salvete
- i) cutietu, furchitia, linguritia, unu paharu, unu lavoru de spalatu, un'a perie de dinti, unu sapunu si doi pepteni.

1) Afara de aceste schimburile séu albiturile trebuințiose din fiecare cátă $\frac{1}{2}$ de tutietu, precum si cu incaltiamintele si imbracamintele superióre trebuințiose.

13. Elevele, cari se presinta au a produce atestatu dela scól'a anterioá.

V.

14. Insinuarile se pot face pana la 1 Octom. st. n. 1890. la directiunea scólei superióre gr. or. romane de fete in Arad : cas'a cea noua diecesana din piéti'a „Tököly.“

Din siedint'a comitet. reuniunei femeilor romane din Arad si provincia tienuta la 30. Iuliu st. n. 1890.

*Aurelia Belesiu, m. p.
presidenta.*

*Petru Trut'a, m. p.
secretariu.*

Nr. 3153/1890.

Se apróba din partea Consistoriului că senatu de scóle.

Arad, din siedint'a consistoriala tienuta in 23. Iulie (4. Augustu) 1890.

*Din incredintarea Présantiei Sale Domnului
Episcop diocesanu :*

*I. Goldisiu, m. p.
protosincelu.*

*] Vedi si avisulu II. din varietati.

Increstinarea Romaniloru.

1) *Causele celerei propagări a le religiunei crestine intre romanii pagâni.*

[Continuare din Nr. 26.]

Inainte de ce ne-am întorce dela mormentulu Daciloru la Colonile romane, ne permitem intrebarea, óré fost'a predicata evangeli'a si crestinismulu la Daci séu ba? Multi voru se crédia că da! Multi dicu, că santulu Apostolu Andreiu a predicat evangeli'a in Scythia-mica séu Dobrogi'a de astadi, si de aici a mersu in Rusi'a, si a plantat crucea in muntii Chievului, asia dara prin Daci'a a debuit se mérga si se reintórca; altii vor se crédia érasí, că santulu Pavel de trei ori a trecutu prin Daci'a in Rusi'a, si a predicat si Daciloru. Aceste inse numai se dicu de unii scriitori, carii voescu se dee mai mare importantia, conversiei natiunei loru la Cristosu, insusindu-o vre unui Apostolu. Dara acést'a nu se pote afirmá, si prin urmare si mai putienu documentá. Andreiu s'a intorsu din Scythia-mica la Constantinopolea, Bisantiu, si de acolo in Greci'a si in Patras a suferit móerte de marturisirii dela Egéu prefectulu roman. Éra Pavel singuru marturiseste de sine, că din Irusalim pana in Illiricum a predicatu evangeli'a, dara despre Daci si Rusi'a nu face nici o amintire, din contra 'si esprima dorint'i'a, că ne mai avend locu in tienuturile aceste (Iliri'a si Greci'a), prin Rom'a va se mérga in Ispani'a. Ce ar fi si cautat Andreiu si Pavel in Rusi'a, care precum astadi, asia si mai vertos atunci, a fost barbara lipsita de locuitori, lipsita de cultura, lipsita de tóte, unde numai frigulu nedescriptibilu a dominat, căci „Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus“ dice Ovidiu in libr. III. tristium Elegia VI, nici viie nici arbori „Nam procul a Gethico littore vitis abest arbor abest“ Ovidiu ibidem Elegia XII, si se lese imperiulu romanu, celu populat si plinu de popóre culte. Aici dara, si nu in Rusi'a, prin Dacia, a mersu santulu Pavel din Illiricum.

Aceea concedem, că nescari discipuli aloru, séu a urmatoriloru loru au predicat evangeli'a in Daci'a intre carii au fost, Inul, Pinul si Rimul, care si dupa nume se vedu a fi romani, cari au si primitu martiriu dela Daci, dara că se fie primita dacii evangeli'a si crestinismulu inainte de acestu timpu, nicaire nu se cetește, ci au persistat si mai departe pe langa religi'a loru pagana, inventata si organisata de filosofulu loru Zamolisce.

Colonile romane.

Dupa nimicirea Daciloru, vediendu Traianu Daci'a desertata cu totulu de locuitori, si privindu la bunatatea pamentului, care putea indestuli pre toti locuitorii cu cele de lipsa pentru traiulu vietii „Ca se mostenésca pamentul, si cetatile cele bogate, ale acestei tieri frumóse, care juru imprejur, are o periferie de 10,000 de pasi, care prin deselete resbele a lui Traian cu Decebal, au remas cu total desertata de locuitori, a adus u nemarginita multime de ómeni din tot imperiulu Ro-

man“. „Cum Dacia diutru bello Decebalii viris esset exhausta Traianus ad frequenda hanc decies centena millia pasuum in circuitu habentem provinciam extoto orbe romano infinitas copias hominum transtulerat adagroset urbes collendas.“

Concedem, că multimea acést'a de ómeni aduse din tot imperiulu roman, că se mostenésca pamentulu, si cetatile cele bogate ale acestei tieri frumóse, căci romanii au avut colonii nenumerate in tot imperiul roman, in Euro'pa, Asi'a, si Afric'a; si când au avut trebuintia, pentru ce se nu fie luata din aceste si se le duca unde au avut lipsa, cum au avut si in in Dacia?! Totusi coloniile cele mai inseminate, de frunte, si nobile, le au adus din, Itali'a Spani'a si Gali'a, intre cari dupa cum dice Sincrai la 105 n'a putut se nu fie si famili'a Corvinilor, de si nu se afla in inscriptii. Tóte colonile aceste au fost de sange roman, caci almintre ce folos ar fi avut romanii de coloni de sange strainu; pote se se coaliseze cu popóre streine pentru scuturarea domniei romane, cum au facut Dacii, Iudeii si alte popóre barbare? Asia ceva a presupune despre siretii si preveditorii romani nu se pote, cea ce ar semená mai multe cu o absurditate mentale.

Cele mai inseminate colonii au fost dintre o s t a s i: legiunea I-ea Adiutrix, legiunea V. Macedonica, legiunea a VI. Victrix, legiunea a VII. Claudia, legiunea XXX. Valens victrix, care fura asediate pre tiernurile Dunarei si intre munti, éra legiunea a XIII. Gemina, remase in mediulu provintii; inse tót e aceste că se apere, municipiile si coloniile agricultore, de invasiunea ordeloru barbare. Éra dintre cele civile au fost, Sarmiseghetusa, séu Ulpia Traiana, Colonia Apulensis, Peredavensium, Aquarum vivarum, Napucensis. Zernetensium, colonia sexta Traiana, Tibiscum Paralisenium Patavicum, Romanati — Rimnic — si altele. Tóte aici au o radicat urbele si fortaretele cele mai inseminate Ulpianum, Pretoria Augusta, Salinas, Tibiscum, Ruconium, Sergidava, Utidava si Singidava. Tóte aceste infrumusetate cu palate, temple, amfiteatre, scaldatori, si alte edificii publice; in valea Sargetiana, tienutul Hatiegului, unde se mai vedu ruinele Ulpiei Traiane, debe se fie fost asediate cele mai renumite colonii, caci in partile aceste sunt mai multi romani. Astfel a facut Traian Daci'a, provintia romana, si aduse in trens'a colonii.

Religiunea coloniilor romane.

Nu se pote nega, că coloniile aceste in mare parte au profesat religiunea pagana romana, ce se vede din inscriptiunile ce s'aflat in Daci'a. Inse tocmăi asia despre alt'a parte nu se pote negá, că o parte insemnata din ele au profesat credinti'a crestina. Am aratat mai sus, că credinti'a crestina se reslatise, si prisese radacini bune intre romani, nu numai intre plebea si nobilimea de rend, ci trecuse si preste pragurile usiloru patriciane, si in curtile imperatiloru, urmeadia, că si intre coloniile

aceste, strabunii nostri, au debuit se fie multi crestini, cari precum sangele in vîni, asia si credint'a in sufletu, din Rom'a au adus-o in Dacia, si carea deodata cu lăptele au subt dela mama lor; dintre carii unii mai batrani, chiaru din gur'a Apostoliloru Varnav'a si Pavel au audit si primit credint'a, pre carii i-au si cunoscutu in persóna.

(Va urmă.)

D I V E R S E .

* *Prea Sânti'a Sa* parintele Episcop Ioanu Metianu osit cu trenul de vineri diminéti'a acasa, dela siedintiele fundatiunei Gozsdu du Budapest'a.

* *Santirea scólei din San-Nicolaulu mare.* Romanii de confesiuniunea ortodoxa orientala din San-Nicolaulu mare, in comitatulu Torontalu au zidit cu ajutoriulu publicului o frumósa scóla noua romana confessionala, carea Mercuri'a trecuta s'a predat destinatinei. In acésta di s'a oficiat prin directornu seminarialu Augustin Hamsea, prin parintele vicariu protopresviterulu Suetoniu Petroviciu si parintele Marcoviciu sant'a liturgia in biseric'a greco-orientala din San-Nicolaulu mare in fiint'a de facia a intregului poporu; ér dupa sant'a liturgia s'a oficiat actulu santirei scólei noue cetindu-se rugatiunile prescrise pentru astfeliu de ocasiuni.

Dupa terminarea actului santirei parintele Augustin Hamsea carele oficiá la acestu actu solemn in reprezentanti'a Pré Santie Sale, parintelui Episcopu alu Aradului Ioanu Metianu, tienu poporului, adunatu in numeru fórte mare unu discursn ocasionalu, in carele espuse insemnatarea scólei in genere si in specialu insemnatarea scólei confesseonale in desvoltarea poporului nostru romanescu — constatandu ca prin zidirea si sustinerea acastei scóle noue poporulu nostru diu San-Nicolaulu mare si-a creatu unu puternicu mijlocu in desvoltarea si inaintarea s'a pre tóte terenele vietii, si multiemind poporului pentru jertfa adusa intru ridicarea acestui nou Sion romanescu, menitu a schimb'a in spre mai bine sórtea viitora a neamului romanescu din a ceste pàrti. —

* *Avisu.* Din partea comitetului reuniunei femeilor romane din Aradu si provincia suntemu in poternicitia a aduce la cunoscint'a tuturor celor interesati că in internatulu scólei de fete, ce se va deschide la 1. Octombrie n. a. c. se facu si inlesnirile posibile, anume pentru parintii, cari ar aduce doue fete in internat se solvesce lunariter nu 40 fl. ci 35 fl., ér pentru cei ce ar aduce 3 fete, tax'a lunara este 50 fl.

* *Petrecerea cu dans* arangeata de tinerimea studiosa din Lipov'a, in diu'a Adormirei maicei Dului, in favórea scolarilor lipsiti de mijloce, dupa cum suntem informati a succes fórte bine atât in privint'a sociala-morală, cât si in cea materiala. Sociatatea adunata in numer considerabil a fost compusa numai din intelligent'a romana din loc si impregiurime; petrecerea a fost animata, si a tienut pana in zori de di. Venitul curat se urca la sum'a de 80 fl. v.

a. Darea de séma din partea tinerimei arangiatore se va publica in curênd.

* *Invitare.* Chorulu de cantari roman gr. or. din Kétegház la 26 Augustu (7 Septembrie) 1890. sera la 8 óre va tienea la hotelulu de langa gara sub dirigerea Dlu T. Bratescu Concertu urmat de dans cu urmatoriulu program: După canticare de motet: 1) Cuventu presidialu de deschidere Iosif-Ioan Ardelean. 2) „Eata diu'a triumfala“ Imn. (W. Humpel) esec. de choru mixt. 3) „Cum se fiu eu literat“ (I. Tripa) declamatoriu Vasiliu Gros. 4) „Romantia“ comp. de T. Bratescu, esec. de choru mixt. 5) „Egy gondolat“ (A. Petöfl) declamatoriu Stefan Dolga. 6) „Primavar'a“ de I. Vidus arang. pentru chor m. de T. Bratescu. 7) „Csak egy szép leány“ (Francisc Gaál) esec de chor mixt. 8) „Floarea mea“ comp. de T. Bratescu, esec. de choru mixt. 9) „A szerelem de * * esec. de chor barbatescu. 10) „Desperata“ (I. Grozescu) declamatoriu Petru Gros. 11) „Hora dobrogeana“ comp. de N. Popovici, esec. de chor mixt. 12) Cuventu de incheierea Vasiliu Belesiu. — Pretiulu de intrare: loculu I. 1 fl., loculu II. 80 cr; loculu III. 60 cr. — Venitulu e menitu pentru fondulu chorului; éra ofertele marinimóse se vor cuita in jurnale. — De mâncari si beuturi gustuóse se va ingrigi ospetarulu. — In numele comitetului arangatoru: Iosif-Ioan Ardelean, pres. chorului.

* *Fapta démnă de imitatu!* Locitorul din Cs.-Simand Flore Mercea, in amintirea reposatiloru sei parinti, mosi, frati si sorori a ridicatu unu parastasu solemn in S. Biserica nostra rom. gr. or. din Simand in diua „Adormirei Précuratei Feciorei-Mariei“, cu carea ocazie a daruitu S. nostre biserici si dóua propore in valóre de 30 fl. si a infrumsetiatu S. Biserica cu tóte utensiliile respective: lumini, Unt-de lemn, tamaie etc., pentru care fapta nobila crescinésca — in numele Comitetului parochialu si a creditiosilor S. biserici vin a-i exprima multiemita; ér, parintiloru, fratiloru, sororiloru si rudenieloru sale, in a caroru amintire s'au depus pe Oltarulu S. biserici acésta jertva — Ddieu se-li erte peccatele ér pe nobilulu crestinu donatoru, Ddieu se-lu tréscă la multi ani se-si mai póta aduce aminte de bunii sei parintii si se mai póta face astfeliu de fapte caritative crestinesci !

In numele Comit. par. si a creditiosilor S. biserici rom. gr. or. din Simandu: Ioanu Voluntiru, docinte.

+ *Necrologu.* Ioan Lele preot in Erdeisiu ca sotiu; Emilia, Ilca, Irina si Corneliu ca fiice si fiu. Georgiu Vasiarhan preotu in Talposiu ca frate. Anca Nicioviciu nascuta Vasiarhan ca sora. Mihaiu Lele preot in Agrisius ca cumnat cu Elena Bogdan nascuta Lele ca cumnata. Cornelia ca cumnata George Ioan si Stefan. Iuliu si Gizela. Ioan Stefanu Georgiu Mihaiu si Terentiu ca nepoti si nepóte, precum si numerosi consangenii si afini cu anim'a infranta de dorere aduc la cunoscint'a tuturor rudenilor, amicilor si cunosecutilor ca nemilostiv'a mórté rapí dintre cei vii la 11/23 Augustu d. a. la 7 óre per neui-

tat'a sotie respective mama si cunmata, unchiie si matușia : Flóre a Lelea nascuta V a s i a r h a n in etate de 54 an si 28 ani ai fericitei sale casatorii.

Momentarea s'a seversită in Erdeisiu cottul Aradului la 13/ 25 August. a. c. după amédiadi la 3 ore.

Osamintele defunctei s'a depus in cimitirul din Erdeisiu cu tōte pompa cuvenita unei preōtēse officiind ca pontificante : Parintele Ioan Iancu preot in Cinteu si alti siepte preoti de prin vecinatate in presentia inteligenției din si din jur precum si a intregului popor din loc. Domnului Terentie Iuon Ursu preot in Chisineu prin frumos'a si nimerita cuventare a storsu lacramii din ochi ascultatorilor.

Defunct'a a fost in tōta vietia ei o sotie de modelu mama iubitōre de fiī sei, spriginitōre si ajutatōre celor lipsiti si necagiti:

Bunul Domnediu pre neconsolabilulu sotiu si pre iubitele fiice si fiu sei mangaie, éra pre defunct'a se-o odichnēsca intre cei drepti sei fie tierin'a usiora, si memoria binecuventata in veci Amin — Erdeisiu la 16/28 Augustu 1890. — Famili'a j el n i c a.

* *Multiemita publica.* La apelulu facutu de comunitatea bisericēs'a ort. rom. din J a b a r, — pentru oferte benevole pre séma continuarii a zidirii bisericii d'acolo. — (Continuare si fine.)

C u l i s t ' a a 121-a colectante Dlu Stefan Janosiel parochu ort. rom. in Ohaba-bistra, s'a incassatu 1 fl. 05 cr. v. a. Dlu S. Janosiel preotu a contribuitu cu 50 cr., Nicolae Laticu invetiatoru cu 20 cr., George Mariann epitropu cu 10 cr., ér Ioanu Lazaru, Ioanu Caciulat, Ioanu Oprea, Porfirie Stanca si Ioanu Roiu cāte cu 5 crucer.

C u l i s t ' a a 135-a colectante Dlu Adrian Perii invetiatoru in Barr'a, s'a incassat 4 fl. v. a. Dlu Ioanu Mateiu preotu ort. rom. a contribuitu cu 50 cr. casada s. biserici cu 75 cr., Maximilian Putnic notariu cu 1 fl., Adrian Perii invetiatoru cu 40., cu tasulu s'a adunat 45 cr., Petru Stoia cu 20 cr., ér Moise Leppa, Iconie Leppa, Ioan Bercheseu, Ioan Dragoiu, Sofronie Leppa, Petru Atanasie si Partenie Drogoiu cāte cu 10 cr.

C u l i s t ' a a 136-a colectante Dlu Petru Micaescu preotu ort. rom. in Dragoesci, s'a incasat. 1 fl. 50 cr. v. a. Dlu Nicolae Micaescu paroch a contribuit cu 50 cr., si cassada s. biserici cu 1 fl. v. a.

C u l i s t ' a a 138-a colectante Dlu Nicolae Martinoviciu preotu ort. rom. in Topoloveti s'a incassatu 1 fl. v. a. donat de insusi colectantele.

C u l i s t ' a a 141-a colectante Dlu Simeon Blajovan preotu ort. rom. Hodosi (Lugosiu), s'a incassatu 9 fl. v. a. Dlu Simeon Blajovan preotu a contrubuitu cu 50 cr., cu tasul s'a adunatu 1 fl., Nicolae Voda econom cu 5 fl., Antonie Moise cu 1 fl., ér Sofia Blajovan preotesa, Damaschinu Foltiunu si Gavrila Barbos cāte cu 50 crucer.

D i n P e c i c ' a rom. colectante Dlu Ioanu Evtianu parochu ort. rom., s'a incassat 7 fl. v. a. adunati cu tasulu in diu'a pogorirei duhului sănt.

Dee atot potintele pentru a carui Sion v'ati ostenită atât P. T.dni colectanti cāt si zelosii dni contributori ca denarii donati pre sama bisericii din Iabar, se fie aruncati asemenea denarilor muerii din s. evangelie.

„Cei-ce iubesce Sionul fericiti vor fi de la Domnul.“ Celor-ce inse pâna acum (recercati fiind odata publice)

încă nu ni-au retrimis liste de contribuire, acum pentru ultima data î-i recercam cu tōta seriositatea se ni-le retrimita ca se nu sim siliti a aplica cuventul evangelic: „Cei- ce uresc Sionul rusinati vor fi de Domnul.“ Jabar, la 10 Iunie 1890. Ioanu Nicorescu, preotu ort. rom. ca uot. comit. et sinodulu par.

* *Piată Aradului* din Vinerea trecuta : Grān de celu mai greu 8.30 fl. ér acelu amestecat 7.50 fl. — secara 7.20 fl. — Orzulu s'a vendutu cu 5.90 fl. — Ovesulu 7.20 fl. — Cucuruzulu 4.20 fl. — Mazere 20. fl. — Fasolea 10.50 — Lintea 24 fl. — Cartofii 3 fl. per 100 chgr.

Carnea de vita chil'a 52 cr, cea de vitielu chgr. 80 cr, cea de porcu 52, cea de 6ie 30 cr, unsoreala chil'a 68 cr, ér clis'a per chila 58 cr. v. a.

Nr. 795/90 Sc. 1890.

A V I S.

Pe teritoriulu si sub jurisdictiunea subsemnatului Consistoriu gr. or. din Oradea-mare afandu-se in vacantia mai multe statiuni invetatoresci provediute cu salarie, pentru cari in specialu nu s'a pututu escrie concursu, — competitintii, respective toti acei preparandi absoluti, cari ar voi a se aplică la aceste statiuni invetatoresci vacante, sunt avisati si poftiti a-si presentă recursele la acestu Consistoriu spre a puté fi instituiti la un'a seu alt'a din acele statiuni invetatoresci. — Numele comunelor bisericesci in care se affa acele statiuni invetatoresci vacante, precum si salariele impreunate cu acele, se pota vedea in cancelaria consistoriala.

Oradea-mare 13/25. August 1890.

Consistoriu gr. or. oradanu.

Nr. 612/1890.

E D I C T U.

Anastasi'a Adrian'a Manziarly, care a parasită cu necredintia pe sociului ei legiuittu Andreiu Reitzer, — si a carei ubicatiune e necunoscuta, se provoca, cā dela prim'a publicare a acestui edictu in restimpu de trei luni, se se prezenteze la oficiul protopopescu alu Aradului cu atat mai adinsu, cā-ci la din contra se va rezolvă procesulu divortial suscepetu de Andreiu Reitzer si in absintia ei.

Aradu, 3/15. Augustu 1890.

Moise Bocianu, m. p.
protopopulu Aradului.

C o n c u r s e.

Pentru indeplinirea definitiva a postului invetatorescu vacantu, de la scola confesionala rom. gr. or. din comun'a bisericēs'a Bulz'a protopresiteratulu Lipovei, diecesa Aradului, comitatulu Carasiu-Severinu, se escrie concursu cu terminu de alegere pe diua de 8 Septembrie, a. c. st. v. pre langa urmatorele emoluminte :

- a) in bani gata 154 fl. 71 cr.
- b) in naturale 43 meti de cucuruz in bombe,
- c) pentru conferinta 10 fl.
- d) pentru scripturistica 3 fl.
- e) lemne 10 orgii,
- f) pamant 4 jugere fenatiu,
- g) cortelu liberu in edificiulu scolaru si gradina pentru legumi.

Cari emoluminte déca se computéza tóte in bani, dău sum'a de 325 fl. 91 cr. v. a.

Doritorii cari voescu a recurge la castigarea acestui post vor avea recursele lor a-le instrua, conform prescriseloru din statutulu organic, preducend testimoniu din limba magiara, precum si atestatu despre conduita lor de pana aci déca vor fi fost aplicati ca invetiatori in care va statiuine, si astfelui instruite adresandu-le comitetului parochialu sa le substérrna M. On. Domn Demetru Marcu inspectoru de scôle per Soborsin in Birkis, eclu multu pana in 26 Augustu a. c. st. v. precum si a se presenta la sănta biserică, in careva di de Dumineca séu serbatore, pentru a si areta desteritatea in cântarile bisericescu si tipicu.

Bulz'a, la 28 Iuliu, 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: DEMETRIU MARCU, m. p. inspectoru de scôle.

Pentru deplinirea parochiei vacante din **Bruznicu**, — Protopresbiteratulu Lipovei, — prin acésta se escrie de nou concurs cu termin de alegere pe **9.21 Septembvre a. c.**

Emolumentele sunt:

1. Un'a sesiune de pamentu:
2. Birulu dela 200 Nr. de casa câte o masura de bucate.
3. Stolele usuate dela 200 nri de casa.
4. 2 platiuri parochiale.

Aceste emolumente computate in bani dău unu venitul anualu de peste 500 fl. v. a. — Alegandulu preot e indatoratu conform §. 8. din regulamentu a da jumetate din venitul parochial preotesei remase veduve prin mórttea fosului preot **Ioan Iovescu**, — pana la unu anu dela mórttea acestuia, adeca pana la **11.23. Mai 1891**. —

Doritorii dea occupa parochia vacanta din Buznicu, dovedindu cualificatiune cel putien pentru parochiile de cl. III. au asi subscrerne recursele loru instruite conform stat. org. si regulamentului pentru parochii, si adresate comitetului parochial din Bruznic, parintelui protopresbiteru Voicu Hamsea in B. Lippa, pana la terminul mai sus indicatu, precum si a se presenta in vre'o Dumineca séu serbatore in Sfata biserică dir Bruznic spre a-si arata desteritatea in cele rituale.

Bruznicu, 12/24 Augustu 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresviteru.

Din caus'a etàtii inaintate, cerendu aici veteranulu nostru invetiatoriu Vichentie Cernetiu din **Mos-nit'i**a, unu invetiatoriu suplentu langa sine, pre langa un'a jumata din salariulu invetiatorescu care jumetate ajunge la 200 fl. pe anu, apoi quartir si lemne de incaldit, se provoca deci preparandii cari ar dori a reflectá la acelu postu, se-si insinue aici recusele loru cuviinciosu instruite, pana la **8.20 Septembtre**.

Arad, in 8 20. August 1890.

Consistoriulu diecesanu.

Pentru postulu invetiatorescu devenitu vacantu in urm'a mortii invetiatoriului Ioachim Murug, dela scól'a I. veche din **Sicla**, se publica cu acésta concursu cu terminulu de alegere pe Duminec'a din **9.21 Septembvre a. c.**

Emolumintele sunt: 1) Salariu in bani gat'a 360 fl. 2) Cortelu corespundietoriu si gradina de legumi. 3) 7 orgii de lemn din cari are sè se incaldiésca si sal'a de invetiamentu. 4) Pentru servitoriu 20 fl.; diurne la conferintie 10 fl; scripturistica 5 fl.

Pentru recurrenti se stabilescu urmatórele conditiuni:

a) se posiéda esamenu de cualificatiune pedagogicu de frunte adeca: de cl. I; ori eventualu se produca atestatu dela Ven. Consist. diecesanu, cumca pe terenulu pedagogicu in praza au dovedit u cù sunt binemeritatii,

b) vor fi preferiti acei individi cari pot dovedi in modu autoritativu că au deplina desteritate in cunoscint'a notelor.

c) A se presentá in biserică la vre-o Dumineca ori serbatore spre a areta desteritatea in cântu si tipicu.

d) Petitiunile instruite conform conditiunilor de sus, recurrentii au de a-le substerne Prea Onoratului Dnu protopresviteru si inspectoru scolaru cercualu Petru Chirilescu, in Kétegyháza comit. Békés pana cu 2 dile inainte de alegere.

Datu in siedint'a Comitetului parochialu tienuta la 29. Iuliu 1890.

Ioanu Codreanu, m. p.

presied. com. par.

Stefanu Capra, m. p.

not. comit. parochial.

In contielegere cu mine: PETRU CHIRILESCU, m. p. protopresviteru insp. scol.

Pentru ocuparea postului docentialu la scól'a I confesionala gr. ort. din comun'a **Iancahid**, ppviteratulu B.-Comlosiului, cottulu Torontalu se escrie concursu cu terminu de alegere **30 de dile dela prim'a publicare**.

Emolumintele anuali sunt: 400 fl v. a., pentru scripturistica 6 fl. pentru conferintia si reunioane 15 fl. 7 orgii de paie din care are a se incaldi si scól'a, si cuartiru in natura Aspirantii la acestu postu sunt avisati a-si instrui recursurile conform Stat. org. si adresate Comitet. parochialu a-le transmite Pré Onor. Domnu Paul Miulescu, protopresviteru si inspectoru de scôle in Nagy-Kómlos, si a se presentá nainte de alegere in careva Dumineca séu serbatore in biserică spre a-si areta desteritatea in cantare si tipicu.

Iancahid, 1. Augustu 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresviteru si inspect. scol.

Se escrie concursu pe statiuinea de invetiatore din **San-Nicolaulu mare**, comitatulu Torontalului.

Condițiunile sunt: 1. Salariu anualu 400 fl. si anticipando in rate lunare solvitu, in locu de cortelu 50 fl. eventualu in natura, 2 orgii lemn de focu pentru sine. 2. Dela recurrente se pretindu: a) Se fie de religiunea gr. orientala; b) absolvarea pedagogiei pe langa esamenu de cualificatiune eu sporiu bunu din limb'a materna si cea magiara; c) in prim'a linie morală ne patata apoi desteritate perfecta in propunerea lucrului de maina; d) capacitate de a propune cântarile rituale si nationale. 3. Recursele sunt a se tramite subscrisului in Nagy-Szent Miklós, (Torontál megye) pana la **19.31 Augustu a. c.** in careva di se va tiené si alegerea.

San Nicolaulu mare, 10. Augustu n. 1890.

Svet. Petroviciu, m. p.
vicariu protop. că presiedinte.